

## Prof. dr hab. Kazimierz Polański (6. 04. 1929–7. 02. 2009)



Profesor Kazimierz Polański urodził się 6. 04. 1929 r. w Brzozdowcach w województwie lwowskim. Studiował w latach 1951–1955 filologię słowiańską (głównie bohemistykę, polabistykę i bułgarystykę), ale interesował się też w czasie studiów i po ich ukończeniu językoznawstwem ogólnym i indoeuropejskim, co sprawiło, że stał się uczonym o szerokich horyzontach badawczych. Doktoryzował się w 1961 r., habilitował w 1967 r., od 1973 r. był profesorem nadzwyczajnym, a od 1978 r. profesorem zwyczajnym. Do 1967 r. pracował w Zakładzie Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, następnie w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w Uniwersytecie Śląskim i Uniwersytecie Jagiellońskim. Zmarły uczony znany jest w nauce jako teoretyk języka, językoznawca ogólny oraz slawista – polabista, sorabista, polonista i specjalista od rekonstrukcji słownictwa prasłowiańskiego.

Wiedzę z teorii języka i językoznawstwa ogólnego zaprezentował Profesor jako współautor *Słownika terminologii językoznawczej* (1968) i *Encyklopedii wiedzy o języku polskim* (1978), jako współautor i redaktor *Encyklopedii językoznawstwa ogólnego* (1993) oraz redaktor pracy *A Terminological Dictionary of Algebraic Linguistics* (1985). Problematyka teorii języka jest też przedmiotem kilkunastu jego artykułów.

K. Polański brał udział w zbieraniu materiału (również łużyckiego) do *Słownika prasłowiańskiego* (w latach 1974–2001 ukazało się pod redakcją F. Sławskiego 8 tomów – do litery **g** włącznie), uczestniczył w ustaleniu koncepcji słownika i opracował sporą liczbę haseł.

Do rozwoju polonistyki przyczynił się przede wszystkim jako autor artykułów o głównych typach struktur zdaniowych oraz problemie klasyfikacji zdań w polszczyźnie. Bardzo ceniony jest również w slawistyce zredagowany przez Profesora pięciotomowy *Słownik syntaktyczno-generatywny czasowników polskich* (1980–1992).

Jeszcze bardziej Profesor znany jest w slawistyce jako polabista i sorabista.

W polabistyce ma wybitne zasługi. Jest autorem książki *Morfologia zapożyczeń niemieckich w języku polabskim* (1962), sześciu zeszytów *Słownika etymologicznego języka Drzewian polabskich* wydanych w latach 1962–1994 (razem 1104 strony druku, pierwszy zeszyt opracowany wspólnie z T. Lehrem-Splawińskim) oraz kilkudziesięciu artykułów, recenzji i sprawozdań. Wiele artykułów stanowi podstawę do nowej gramatyki języka polabskiego. Wraz z J. Sehnertem opublikował *Polabian-English Dictionary* (1967).

W sorabistyce zmarły Profesor dał się poznać głównie jako autor nowatorskiej pracy *Składnia zdania złożonego w języku górnołużyckim* (Wrocław 1967, 198 ss.). Jej oryginalność polega na tym, że zastosowano w niej konsekwentnie metodę transformacyjno-generatywną. Do problematyki składni lużyckiej K. Polański nawiązał również w trzech artykułach: *Problem zdań relatywnych na przykładzie języka górnołużyckiego*, *Slavica Slovaca*, 1967, s. 327–334; *Parataktyczne połączenia zdaniowe w języku górnołużyckim*, [w:] *Přinoški k serbskemu rěčespytej. Beiträge zur sorbischen Sprachwissenschaft*. Redakcja: H. Fasske a R. Löttsch, Budyšin 1968, s. 354–363; *Rodzaje zdań a zagadnienie tzw. modalności na przykładzie języka górnołużyckiego*, *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej* 8, 1969, s. 281–288. W teorii języka i sorabistyce liczą się jego artykuły o roli rodzaju gramatycznego w derywacji rzeczowników górnołużyckich: *Rola rodzaju gramatycznego w procesie tworzenia rzeczowników na przykładzie języka górnołużyckiego*, [w:] *Sprawozdania PAN – Oddział w Krakowie*, Kraków 1962, s. 82–85; *Rodzaj gramatyczny a derywacja rzeczowników w języku górnołużyckim*, [w:] *Z polskich studiów slawistycznych. Seria II. Językoznawstwo*, Warszawa 1963, s. 121–132.

Do rozwoju sorabistyki w Polsce przyczynił się niewątpliwie *Słownik górnołużycko-polski* H. Zemana (Warszawa 1967, 679 ss.). Redaktorem naukowym tego słownika i autorem dołączonej do niego krótkiej gramatyki był K. Polański: *Zarys gramatyki języka górnołużyckiego*, s. 639–678. Profesor opublikował obszerny artykuł o rozwoju lużyckich języków literackich: *The Development of the Sorbian Literary Languages*, [w:] *The Slavic Literary Languages. Formation and Development*. Yale Russian and East European Publications, New Haven 1980, s. 229–245. Przygotował również bibliografię rozumowaną lużyckich gramatyk i słowników (Sorbian. Grammars, Dictionaries, s. 61–68), która ukazała się w książce E. Stankiewicza *Grammars and Dictionaries of the Slavic Languages from the Middle Ages up to 1850*, Berlin 1984.

W latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku prof. K. Polański spędził na Łużycach łącznie kilka miesięcy. Później spotykał się z językoznawcami lużyckimi podczas międzynarodowych konferencji i kongresów slawistycznych. W 1998 r. w czasie Kongresu Sławistów w Krakowie prof. K. Polański był promotorem honorowego doktoratu, przyznanego prof. H. Šewcowi przez Uniwersytet Jagielloński. Do jego studiów wybranych pt. *Das Sorbische im slawischen Kontext* (Budziszyn 2000) napisał przedmowę.

Profesor Kazimierz Polański wywarł duży wpływ na rozwój językoznawstwa polskiego i słowiańskiego.

Tadeusz Lewaszkiwicz